

SAMOKin poliittinen ohjelma 2023-2027

SAMOKin visio ammattikorkeakoulutuksesta ja opiskelusta

SAMOKin vision mukaan suomalainen ammattikorkeakoulutus on maailman parasta. Laadukas ja alati kehittyvä ammattikorkeakoulutus on yhteiskunnallisesti arvostettua ja tunnustettua. Koulutuksen kehittämisessä huomioidaan sukupolvien välinen yhdenvertaisuus. Koulutus on saavutettavaa ja joustavaa elämän ja työuran kaikissa vaiheissa.

Ammattikorkeakoulutuksen luomat uudet ratkaisut ja innovaatiot tekevät Suomesta elinvoimaisen, vahvistavat ihmisten hyvinvointia ja synnyttävät uusia kestävän kehityksen mukaisia ratkaisuja. Ammattikorkeakoulutuksella on tärkeä rooli väestön osaamisen vahvistamisessa, kansainvälisen yhteistyön kehittäjänä ja osana eurooppalaista korkeakoulu yhteisöä. Ammattikorkeakoulutusta järjestetään molemmilla virallisilla kielillä, suomeksi ja ruotsiksi. Lisäksi koulutusta tarjotaan muilla tarpeelliseksi katsotuilla kielillä.

Suomen ammattikorkeakoulut ovat yhteisöjä, jonka kaikkia jäseniä osallistetaan toiminnan ja koulutuksen kehittämiseen sekä päätöksentekoon. Suomalaisessa ammattikorkeakoulutuksessa korostuu työelämä lähtöisyys sekä ratkaisukeskeinen ote työelämän ja yhteiskunnan muutoksiin ja haasteisiin. Kansainvälisyys on osa kaikkien korkeakoulu yhteisön jäsenten arkea. Opiskelijoiden yksilölliset tarpeet on huomioitu opetusmenetelmissä ja opetuksessa, joissa hyödynnetään ajantasaista teknologiaa ja pedagogiikkaa.

Tutkintokoulutus on kaikille opiskelijoille maksutonta, ja yhdenvertaisuus on huomioitu korkeakoulutuksen rakenteissa ja toiminnassa. Korkeakouluissa opiskelevat ja niistä valmistuvat edustavat koko väestön monimuotoisuutta ja sosiaalista kirjoa. Opiskelijoiden erilaisten ja vaihtelevien elämäntilanteiden sekä aliedustettujen ryhmien tarpeiden huomioiminen on keskeinen osa ammattikorkeakoulutuksen kehittämistä. Yhteiskunta sekä korkeakoulu yhteisö huolehtivat opiskelijoiden hyvinvoinnista sekä opiskelukyvystä kokonaisvaltaisesti ja pitkäjänteisesti. Opiskelijoiden erityiset tarpeet huomioidaan terveydenhuollossa ja ennaltaehkäisevään työhön panostetaan. Sosiaaliturvajärjestelmä huomioi opiskelijoiden erilaiset elämäntilanteet, mahdollistaa täysipäiväisen opiskelun, jatkuvan oppimisen sekä työn ja opintojen yhdistämisen.

Vision saavuttaminen vaatii pitkäjänteistä kehittämistä. Vuosina 2023–2027 vision toteutumisen kannalta olennaisimpia kysymyksiä ovat opiskelijoiden hyvinvointiin ja jaksamiseen liittyvät kysymykset. Näiden lisäksi osaamisen kehittämisellä vastataan Suomen väestörakenteen muutokseen ja työelämän murrokseen.

SAMOKin tavoiteohjelma 2023-2027

Hyvinvointi luo edellytykset osaamisen kartuttamiselle ja kehittämislle

Opiskelijoiden hyvinvoinnin tilanne on huonontunut jo pitkään, mutta hyvinvointiin panostaminen on erityisen tärkeää koronapandemian ja siitä seuranneen poikkeusajan aiheuttaman pahoinvoinnin kasvun jälkeen. Myös aiemmin luodut rakenteet, kuten entisestään tehostuva koulutus, heikentävät hyvinvointia. Lisäksi laajemmat yhteiskunnalliset ilmiöt, kuten ilmastonmuutos ja talouden epävakaisuus aiheuttavat haasteita jaksamiseen.

Opiskelijoiden hyvinvointia tuetaan aiempaa paremmin järjestämällä opinnot opiskelijoiden kokonaisvaltaiset ja moninaiset tarpeet huomioiden, tarjoamalla erilaisia tukia ja tukipalveluita sekä edistämällä yhteisöllisyyttä ja osallisuutta. Opiskelijakunnilla on keskeinen rooli näiden kehittämisessä korkeakoulu yhteisössä. Opiskelijakuntien merkitys huomioidaan ja toiminta turvataan entistä paremmin. Psykkisen terveyden merkitys osana hyvinvointia tunnustetaan aiempaa paremmin. Opiskelijoiden kokonaisvaltaista hyvinvointia edistetään psyykkisillä, fyysisillä sekä sosiaalisilla osa-alueilla, ja niiden vaikutus opiskelukykyyn tiedostetaan. Opiskelijoiden hyvinvointiin panostamalla edistetään myös Agenda2030:n kestävä kehityksen tavoitetta taata terveellinen elämä ja hyvinvointi kaiken ikäisille.

Opiskelijoiden suorituspainetta opintojen suhteen lasketaan ja hyvinvointiin liittyviä ongelmia ennaltaehkäistään aiempaa paremmin. Samalla varmistetaan, että tuki- ja ohjauspalveluita sekä terveydenhuollon palveluita on riittävästi tarjolla ja kaikilla opiskelijoilla on yhdenvertaiset mahdollisuudet saada tarvitsemiaan palveluita. Myös toimeentulo linkittyy hyvinvointiin keskeisesti erityisesti opiskelijoilla, joiden toimeentulo on usein hyvin matalalla. Toimeentulosta murehtiminen aiheuttaa stressiä, lisää suorituspainetta opintoihin ja hankaloittaa muusta hyvinvoinnista huolehtimista. Opiskelijoiden aika jakautuu nykyisin epätasaisesti niin, että levolle ja vapaa-ajalle ei jää opintojen ja työnteon jälkeen riittävästi aikaa. Kaikessa päätöksenteossa selvitetään mielenterveydelliset vaikutukset, joiden arvioinnissa hyödynnetään moniammatillista asiantuntijaosaamista. Mielenterveys nähdään pääomana ja yhtenä tärkeimmistä asioista ihmisen elämässä.

Tavoitteet:

Riittävät palvelut ja toimiva turverkko takaavat opiskelijoiden hyvinvoinnin pohjan

- Mielensterveys- ja psykoterapiapalveluiden sekä päihdepalveluiden saatavuus turvataan. Ammattitaitoista henkilöstöä on riittävästi, ja hoitoon pääsee oikea-aikaisesti. Terapiatakuu sisällytetään hoitotakuuseen ja se määrittää hoitoon pääsyn määräajat. Henkilöstön riittävyys taataan muun muassa muuttamalla psykoterapeuttikoulutus opiskelijalle maksuttomaksi.
- Opiskelijoiden terveydenhuollon ja YTHS:n resursointi perustuu asiakasmäärän lisäksi palvelutarpeeseen ja sitä mukautetaan palvelutarpeiden muutoksiin joustavammin. YTHS:n budjetti perustuu asiakasmäärän lisäksi palvelutarpeeseen. Valtio turvaa YTHS:n yllättävät kulut nopealla aikataululla. Opiskelijan terveydenhoitomaksulle määritetään euromääräinen maksukatto.
- Etänä tarjottavat opiskeluterveydenhuollon palvelut jäävät pysyväksi osaksi YTHS:n palveluvalikoimaa ja ne ovat kaikkien maksuvelvollisten opiskelijoiden käytettävissä. Potilasvakuutuslakia muutetaan mahdollistamaan etäpalveluiden käyttö myös opiskelijan ollessa ulkomailla.
- Korkeakoulut tarjoavat opiskelijoilleen riittävät opiskeluhuollon palvelut. Opiskelijahuoltolakiin kirjataan korkeakouluille velvollisuus järjestää opintopsykologin ja -kuraattorin palvelut. Lakiin kirjataan henkilöstön vähimmäismitoitus opintokuraattoreille sekä -psykologeille. Henkilöstömitoituksen tulee perustua palvelutarpeeseen ja tämän arvioimiseksi laaditaan opiskelijahuollon palvelutakuu, joka vastaa terveystarpeiden hoitotakuuta.
- Opintorahaan tehdään vähintään 100 euron tasokorotus, jolloin se palautuu leikkauksia edeltävälle tasolle. Opiskelijoiden asumisen tukeminen perustuu yksilökohtaisuuteen sekä samoihin tulorajoihin kuin opintoraha. Opiskelijoiden toimeentuloa kehitetään laaja-alaisesti ja yhdenvertaisesti osana sosiaaliturvan kokonaisuudistuksia. Opintotuesta tehdään vähemmän lainapainotteista.
- Opiskelija-aterian hinta pysyy opiskelijalle samansuuruisena mahdollisten hinnannousujen myötä. Aterian hinnannousu kompensoidaan opiskelijoille ateriatuessa.

Suorituskeskeisyyden keventäminen ja yhteisöllisyys vahvistavat opiskelijan hyvinvointia

- Ennaltaehkäisevään, terveyttä edistävään ja sitä ylläpitävään hoitoon panostetaan. Varhaisen puuttumisen mallia käytetään sekä psyykkisen, fyysisen että sosiaalisen toimintakyvyn tukemiseksi korkeakoulu-yhteisöissä.
- Opiskelijakuntien toimintaan on käytettävissä riittävä rahoitus. Julkinen perusrahoitus turvaa opiskelijakuntien lakisääteisten tehtävien hoitamisen.
- Koulutuksen suorituskeskeisyyttä kevennetään. Varmistetaan, että opiskelijoilla on mahdollisuuksia hankkia osaamista monipuolisilla tavoilla, esimerkiksi kotikansainvälisyyden avulla tai lähtemällä vaihtoon. Ammattikorkeakoulujen rahoitusmallia kehitetään niin, että se tukee koulutuksen kestävästä kehittämisestä ja koulutuksen laatua. Rahoitusmallin tutkinto- ja tuloskeskeisyyttä kevennetään.

- Opintojen suoritusajoissa joustetaan, jolloin opintojen rauhallinen eteneminen ja laadukas sekä monipuolinen oppiminen mahdollistuvat pelkän suorittamisen sijaan. Valmistuva opiskelija on hyvinvoiva ja motivoitunut työstään.
- Opiskelija-asumisessa panostetaan yhteisöllisyyttä mahdollistaviin rakenteisiin ja toimintamahdollisuuksiin unohtamatta kuitenkaan itse asumisen yksityisyyttä. Opiskelija-asuntojen yhteydessä on opiskelijalähtöisiä yhteisöllisiä tiloja.
- Enimmäistukiaikaa lisätään seitsemällä kuukaudella ja opintotuen kokonaistukiaika palautetaan 54 tukikuukaudesta 64 tukikuukauteen.
- Opintolainahyvityksen määräaika nostetaan, jolloin se on jatkossa tutkinnon tavoiteaika sekä enintään yksi vuosi.
- Opintotukeen sidottua kuukausittaista opintopistevaatimusta lasketaan nykyisestä viidestä opintopisteestä.

Monipuolinen ja laadukas osaaminen rakentaa kestävästä yhteiskuntaa

Yhteiskunnassa tapahtuu paljon muutoksia ja murroksia, joihin ammattikorkeakoulutus tarjoaa ratkaisuja. Ammattikorkeakoulutuksen jatkuva kehittäminen varmistaa, että Suomessa on tulevaisuudessakin osaavia ihmisiä rakentamassa toimivaa ja menestyvää hyvinvointiyhteiskuntaa. Ammattikorkeakoulutusta kehittämällä edistetään YK:n Agenda2030:n tavoitetta neljä taata kaikille avoin, tasa-arvoinen ja laadukas koulutus sekä elinikäiset oppimismahdollisuudet. Ammattikorkeakoulutuksen rahoitus nostetaan vastaamaan yhä vaativampaa koulutustehtävää. Maisteri-nimikkeen käyttöönotto ylempien ammattikorkeakoulututkintojen nimikkeenä sekä ammatillisen koulutuksen tutkimukseen panostaminen ovat edellytyksiä korkeakoulutuksen yhdenvertaiselle kehittämiselle. Työelämän muutos edellyttää osaamistason nostoa sekä monipuolistamista, joka edellyttää panostuksia koulutukseen. Aloituspaikkojen lisääminen tehdään riittävän rahoituksen kanssa läpäisyasteesta ja koulutuksen laadusta huolehtien.

Väestörakenteen muutoksista johtuvat haasteet voidaan ratkaista osaamistason nostolla sekä kansainvälisten osajien määrää lisäämällä. Kansainvälisten opiskelijoiden määrän lisäämisen rinnalla varmistetaan, että integroituminen suomalaiseen yhteiskuntaan toteutuu sekä korkeakoulussa että työelämässä. Integroitumisen edistämistä vauhditetaan muun muassa kotikansainvälistymisen mahdollisuuksia kehittämällä, minkä tuloksena yhteistyö suomalaisten ja kansainvälisten opiskelijoiden kesken lisääntyy. Lisäksi Suomen houkuttelevuutta opiskelu- ja työskentelymaana kehitetään.

EU-jäsenmaiden koulutuspoliittiset päätökset tehdään myös tulevaisuudessa kansallisella tasolla. EU koordinoi jäsenvaltioiden välistä yhteistyötä ja tukee jäsenmaiden korkeakoulutuksen tarkoituksenmukaista yhdenmukaisuutta. Kaikkien korkeakoulujen kansainvälistymistä tuetaan yhdenvertaisesti. Tutkintojen tunnistaminen ja tunnustaminen EU-maiden välillä on vaivatonta.

Koulutuksen sisältöjä kehitetään vastaamaan muuttuvan työelämän tarpeita. Esimerkiksi teknologian, kestäväen kehityksen, ilmastonmuutoksen torjunnan ja kansainvälisen osaamisen huomioiminen sekä koulutuksen toteutuksessa että sen sisällöissä on tärkeää. Koulutuksen toteutuksen kannalta varmistetaan, että tutkintorakenteet vastaavat työelämän tarpeita. Opiskelumahdollisuuksia laajennetaan opetusyhteistyön ja ristiinopiskelumahdollisuuksien kautta. Kaikilla on mahdollisuus laajaan kurssitarjontaan. Eri toteutustavoilla järjestettyjä kursseja on tarjolla laajasti mahdollista näin opiskelijalle sopivimman tavan opiskella. Opiskelijoilla täytyy olla riittävästi laadukkaita harjoittelupaikkoja ja valtion on kohdeltava opiskelijoita yhdenvertaisesti harjoitteluissa. Harjoittelut tarjoavat hyvää osaamista sekä työelämäkokemusta opiskelijoille.

Tavoitteet:

Saavutettava ja laadukas koulutus luovat korkean osaamisen yhteiskunnan

- Korkeakoulutuksen saavutettavuutta parannetaan korkeakoulutuksen saavutettavuussuunnitelman mukaisilla toimilla ja kehitystyötä jatketaan systemaattisesti. Saavutettavuuden eteen tehtäviä toimia ja niiden toteutumista seurataan säännöllisesti ja tavoitteen edistämiseksi käytetään laajasti tarvittavia kohtuullisia mukautuksia.
- Opiskelijavalintoja kehitetään niin, että todistusvalinnan painotusta vähennetään. Samalla ammatillisen perustutkinnon todistusvalinnan ja ylioppilastodistusvalinnan kiintiöitä kehitetään saman suuruisiksi. Ensikertalaisikiintiöstä luovutaan ja alakohtaiset kiintiöt yhdenmukaistetaan. Avointa väylää valinnoissa kehitetään valtakunnallisesti niin, että sen osuus hakukohteen valinnoista on korkeintaan 10%.
- Korkeakoulujen rahoitusta lisätään niin, että koulutusmäärien kasvattaminen ei heikennä koulutuksen laatua. Aloituspaiikkojen rinnalla kiinnitetään huomiota opintojen etenemisen tukemiseen niin, että läpäisy paranee ilman kielteisiä vaikutuksia osaamisen tasoon.
- Opintoihin kuuluvia harjoitteluja kehitetään niin, että niistä saa kaikilla aloilla asianmukaista palkkaa.

Kansainvälistyminen syventää ja monipuolistaa osaamista yhteiskunnassa

- Suomen houkuttelevuutta opiskelu- ja työskentelymaana kehitetään erityisesti edistämällä yhteiskunnan avoimuutta sekä työpaikkojen luomisen että työmarkkinapolitiikan keinoin. Houkuttelevuuden lisäämiseksi EU/ETA-alueen ulkopuolelta tulevien opiskelijoiden lukuvuosimaksuista luovutaan. Lyhyellä tähtäimellä kehitetään korkeakoulujen stipendijärjestelmiä.
- Kansainvälisten opiskelijoiden integroitumista niin korkeakouluyhteisöön, suomalaisen yhteiskuntaan kuin työelämään edistetään kaikilla yhteiskunnan tasoilla. Kansainvälisten opiskelijoiden yhdenvertaisia mahdollisuuksia saada harjoittelu- ja työpaikka sekä osallistua korkeakouluyhteisössä ja korkeakoulutuksen kehittämisessä edistetään. Lisäksi kotimaisten kielten opetusta lisätään ja varmistetaan, että kotimaisilla kielillä opiskelevilla on edellytykset kansainvälistyä.

- Kansainvälisen osaamisen osaamistavoitteet ja sisältö määritellään kansallisella tasolla ja kv-osaamista sisällytetään kaikkiin tutkintoihin. Opiskelijoilla on monipuolisia mahdollisuuksia hankkia kv-osaamista elämäntilanteesta ja tutkinnosta riippumatta.